

Nr 377.

Godkänd av första kammaren den 11 juni 1930.

Godkänd av andra kammaren den 11 juni 1930.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för mejerihanteringen och smörexportens befrämjande jämte i ämnet väckta motioner.

(Särskilda utskottets utlåtande nr 3.)

Till KONUNGEN.

I den till riksdagen den 3 januari 1930 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov, nr 1, har Eders Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkt 91, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för mejerihanteringen och smörexportens befrämjande för budgetåret 1930/1931 beräkna ett belopp av 120,000 kronor.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t under punkt 92 i samma proposition och huvudtitel föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskilda framställningar i ämnet, för understöd till vissa åtgärder inom jordbrukets område för budgetåret 1930/1931 beräkna ett belopp av 800,000 kronor.

Än vidare har Eders Kungl. Maj:t i samma proposition under åberopande av det vid propositionen under rubriken »Utgifter för kapitalökning» fogade utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden samma dag föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskilda framställningar i ämnet, under utgifter för kapitalökning för budgetåret 1930/1931 för vissa åtgärder inom jordbrukets område beräkna ett belopp av 10,000,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t genom en den 21 mars 1930 dagtecknad proposition, nr 266, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) såsom organisationsbidrag till mjölkbedömningsföreningar för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisa ett *extra förslagsanslag* av 15,000 kronor,

2) för anordnande av utbildningskurser för mjölkbedömare för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisa ett *extra reservationsanslag* av 3,000 kronor,

3) såsom statsbidrag till svenska mjölkintressenters upplysningsförening för bedrivande av kvalitetspropaganda för mjölk företrädesvis i de landsdelar, där en avsevärd smörproduktion för export äger rum, för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisa ett *extra anslag* av 10,000 kronor,

4) för anordnande av fortbildningskurser för mejeripersonal för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisa ett *extra reservationsanslag* av 20,000 kronor,

5) för bidrag till avlöning av mejerikonsulenter för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisa ett *extra förslagsanslag* av 67,000 kronor,

6) till bestridande av resekostnader, för ett halvt år räknat, för mejerikonsulenter vid resor, som verkställas på uppdrag av svenska smörprovningarna, för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisa ett *extra förslagsanslag* av 5,000 kronor,

7) utöver vad i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln, punkt 5, föreslagits, till en stipendiat i boskapsskötsel och mejerihushållning m. m. för budgetåret 1930/1931 under samma huvudtitel anvisa ett *extra anslag* av 2,500 kronor,

8) såsom arvode, för ett halvt år räknat, till en mejeriingenjör för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisa ett *extra anslag* av 3,000 kronor,

9) till två stipendier å vartdera 3,000 kronor för utbildande av mejeriingenjörer för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisa ett *extra reservationsanslag* av 6,000 kronor,

10) för anordnande av instruktionskurs för mejerikonsulenter för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisa ett *extra reservationsanslag* av 9,000 kronor,

11) dels besluta, att en särskild fond, benämnd statens mejerilånefond och ställd under lantbruksstyrelsens förvaltning, skall inrättas, i vilken fond den nuvarande norrländska andelsmejerifonden skall uppgå och från vilken lån må i mån av tillgång utlämnas för anläggande eller modernisering av mejerier,

dels medgiva, att lån ur statens mejerilånefond må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med vissa i propositionen omnämnda grunder,

dels ock såsom kapital för statens mejerilånefond å riksstaten för budgetåret 1930/1931 bland utgifter för kapitalökning under rubrik »statens utlåningsfonder» anvisa ett *reservationsanslag* av 2,000,000 kronor, därav 1,800,000 kronor skola utgå av lånemedel,

12) såsom statsbidrag till täckande av kostnaderna för svenska smörprovningarnas verksamhet för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisa ett *extra reservationsanslag* av 81,300 kronor,

13) dels besluta, att genom statens försorg kyllagerhus för smör och ägg skola anläggas i Malmö och Göteborg för i propositionen omnämnda syften och i överensstämmelse med plan, som av Kungl. Maj:t godkännes,

dels ock för ändamålet å riksstaten för budgetåret 1930/1931 bland utgifter för kapitalökning under rubrik »kyllagerhus för smör och ägg» anvisa ett *reservationsanslag* av 4,000,000 kronor, att utgå av lånemedel, samt

14) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser, som må finnas erforderliga för smörexportens koncentrerings i enlighet med i protokollet angivna grunder samt för exportsmörets intagande i statens kyllagerhus i Malmö och Göteborg i och för kontroll, skötsel och lagring före exportens verkställande.

Inom riksdagens båda kamrar hava motioner rörande åtgärder till mejerihanterings och smörexportens befrämjande väckts dels i anledning av förut nämnda proposition, nr 266, dels i anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 108. Samtliga dessa motioner hava upptagits till prövning i samband med behandlingen av propositionen nr 266. De bland ifrågakommande motioner, som föranlett åtgärder eller uttalanden från riksdagens sida, äro följande.

Likalydande motioner I: 324 och II: 528, däri hemställts, att för det fall riksdagen beslutar koncentrerings av smörexporten, i detta beslut måtte innefattas, att dylik export även må äga rum över Halmstad, samt att det måtte överlämnas åt Kungl. Maj:t att utfärda de föreskrifter angående kontroll, som härav må anses påkallade.

Likalydande motioner I: 328 och II: 537, däri hemställts,

att ett belopp av 1,000,000 kronor måtte ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att, enligt de grunder, som av Kungl. Maj:t må finnas lämpliga, användas för främjande av åtgärder, ägnade att förbättra avsättningen av det svenska exportsmöret, varvid företrädesvis synes böra ifrågakomma bidrag eller, i förekommande fall, lån för

a) mejeriernas sammanslutande i förbund, exportföreningar och en gemensam riksorganisation för exportens handhavande,

b) upprättande av centrala försäljningskontor i Sverige och i de länder, dit smörexport äger rum,

c) genomförande av ändamålsenliga transportförhållanden för exportsmöret, samt

d) understödjande av en planmässigt ordnad försäljningsverksamhet och marknadsinformation.

Lika lydande motioner I: 336 och II: 548, däri hemställts,

att, vid fördelandet av det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget å 67,000 kronor såsom bidrag till avlöning av 13 mejerikonsulenter, den i jordbruksutredningens betänkande III av den 6 februari 1930 föreslagna indelningen av landet i distrikt följes, varvid Kungl. Maj:t avgör, i vilka distrikt konsulenter i första hand böra tillsättas,

att för bestridande av mejerikonsulenternas resor, utöver av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, måtte anvisas ett belopp av 8,000 kronor, att utgå till de hushållningssällskap, som anställt mejerikonsulenter, samt

att grundlönen för den föreslagna direktörsassistenten hos svenska smörprovningarna med placering i Göteborg fastställas till 7,200 per år.

Motion II:531, däri hemställts, att riksdagen måtte till organisationsbidrag för bildandet av en andelsmejeriernas egen smörexportförening anvisa ett förslagsanslag om 60,000 kronor; till fraktbidrag för smör, försålt genom denna exportförening, anvisa ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor; samt för organiserandet genom denna förening av handeln med svenskt smör i England, eventuellt genom upprättandet av fasta försäljningsställen, anvisa ett anslag av 100,000 kronor.

Med hänvisning till vad som anförts å sid. 1—27 i riksdagens särskilda utskotts utlåtande nr 3, av vilket tryckt exemplar här bifogas, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen

1) med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit i propositionen nr 266 punkt 1 såsom organisationsbidrag till mjölkbedömningsföreningar för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisat ett *extra förslagsanslag* av 15,000 kronor;

2) med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit i propositionen nr 266 punkt 2 för anordnande av utbildningskurser för mjölkbedömare för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisat ett *extra reservationsanslag* av 3,000 kronor;

3) med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit i propositionen nr 266 punkt 3 såsom statsbidrag till »Mjölpropagandan» för bedrivande av kvalitetspropaganda för mjölk företrädesvis i de landsdelar, där en avsevärd smörproduktion för export äger rum, för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisat ett *extra anslag* av 10,000 kronor;

4) i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 266 punkt 4 för anordnande av fortbildningskurser för mejeripersonal för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisat ett *extra reservationsanslag* av 30,000 kronor;

5) i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 266 punkt 5 om anslag för bidrag till avlöning av mejerikonsulenter för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisat ett *extra reservationsanslag* av 67,000 kronor att ställas till Eders Kungl. Maj:ts förfogande för att användas till bidrag för anställande av mejerikonsulenter hos sammanslutningar av mejerier eller hos hushållningssällskap eller eljest på sätt Eders Kungl. Maj:t prövar lämpligt;

6) i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 266 punkt 6 samt i ämnet väckta motioner I: 336 andra punkten och II: 548 andra punkten, till bestridande av och såsom bidrag till resekostnader, för halvt år räknat, för mejerikonsulenter, till vilkas avlöning bidrag lämnas av statsmedel, för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisat ett *extra förslagsanslag* av 9,000 kronor;

7) med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 266 punkt 7 — utöver det anslag, som beviljats i anledning av förslag i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln punkt 5 — till en stipendiat i boskapssköt-

sel och mejerihushållning m. m. för budgetåret 1930/1931 under samma huvudtitel anvisat ett *extra anslag* av 2,500 kronor;

8) avslagit Eders Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 266 punkt 8 angående anslag för anställande av en mejeriingenjör;

9) i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 266 punkt 9 till två stipendier å vardera 3,000 kronor för utbildande av tekniska experter på mejeriområdet för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisat ett *extra reservationsanslag* av 6,000 kronor;

10) i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 266 punkt 10, under framhållande av den i särskilda utskottets utlåtande angivna uppfattning rörande ersättning för deltagande i kursen, för anordnande av instruktionskurs för mejerikonsulenter för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisat ett *extra reservationsanslag* av 9,000 kronor;

11) i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 266 punkt 11

dels beslutat, att en särskild fond, benämnd statens mejerilånefond, skall inrättas, i vilken fond den nuvarande norrländska andelsmejerifonden skall uppgå och från vilken fond lån må i mån av tillgång utlämnas för anläggande eller modernisering av andelsmejerier,

dels medgivit, att lån från statens mejerilånefond må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med de i propositionen nr 266 angivna grunder med iakttagand av vad i särskilda utskottets utlåtande därutinnan uttalats,

dels ock såsom kapital för statens mejerilånefond å riksstaten för budgetåret 1930/1931 bland utgifter för kapitalökning under rubrik »statens utlåningsfonder» anvisat ett *reservationsanslag* av 2,000,000 kronor, därav 1,800,000 kronor skola utgå av lånemedel.

Beträffande Eders Kungl. Maj:ts förslag under punkterna 12—14 i propositionen nr 266 vill riksdagen uttala, att riksdagen delar Eders Kungl. Maj:ts uppfattning angående behovet av utvidgad kontroll över smörexporten till säkerställande av att exportsmörets kvalitet genomgående hålles på erforderligt hög nivå. De riktlinjer för kontrollens anordnande, som innehållas i Eders Kungl. Maj:ts förslag, synas riksdagen i stort sett lämpliga. Särskilt har riksdagen velat betona vikten utav, att en större koncentration av smörexporten åstadkommes, då detta torde utgöra en väsentlig förutsättning för en effektiv exportkontroll till rimliga kostnader.

Vad beträffar det motionsvis framförda yrkandet, att möjlighet skulle beredas till export av smör jämväl över Halmstad, liksom även departementschefens uttalande i samma syfte, anser riksdagen sig icke för närvarande böra taga ståndpunkt härtill. Frågan om de hamnar, varöver smörexporten skulle få äga rum, bör underkastas ytterligare prövning. Intill dess slutgiltig ståndpunkt intagits i denna fråga, torde det få ankomma på Eders Kungl. Maj:t att medgiva de modifikationer beträffande exportens koncentration, som kunna anses påkallade.

Beträffande kontrollens omfattning finner riksdagen angeläget framhålla nödvändigheten utav, att åtgärder må vidtagas för åstadkommande av till-

fredsställande transportförhållanden för smöret i vad gäller fartygstrafiken. Enligt riksdagens mening torde böra tagas under övervägande, huruvida icke förbud borde utfärdas mot transport av exportsmör å fartyg, som icke är försett med effektiva kylanordningar. Riksdagen förutsätter, att frågan härom av Kungl. Maj:t tagas under närmare omprövning.

Den i propositionen föreslagna personalorganisationen finner sig riksdagen kunna biträda. Dock synes det enligt riksdagens mening skäligt, att den i Göteborg stationerade direktörsassistenten beredes ett något högre arvode än som föreslagits av Eders Kungl. Maj:t. I anslutning till det härom motionsvis framförda yrkandet anser riksdagen, att denne befattningshavare, vars grundlön lämpligen torde böra utgå med samma belopp som upptagits för direktörsassistenten i Malmö eller 6,000 kronor, må tillgodonjuta ett särskilt arvode å 1,200 kronor såsom ersättning för det mera självständiga arbete han har att nedlägga såsom ledare av kontrollstationen i Göteborg.

Vad angår de föreslagna kyllagerhusen kan riksdagen icke underlåta framhålla, att det otvivelaktigt skulle av flera skäl varit mera lämpligt, därest uppförandet och drivandet av ifrågavarande lagerhus kunnat omhändertagas av en exportmejeriernas egen organisation. Såsom läget nu är, lärer emellertid den av Eders Kungl. Maj:t anvisade vägen vara den enda möjliga, därest dylika lagerhus, som utgöra en förutsättning för exportkontrollens anordnande i avsedd omfattning, skola komma till stånd inom den närmaste tiden.

Riksdagen finner sig i detta sammanhang böra uttryckligen betona, att avsikten med de ifrågavarande såsom kyllagerhus betecknade byggnaderna icke är att uppmuntra eller föranleda till lagring av smör i spekulationssyfte. Det förutsättes alltså, att utförseln av det för export avsedda smöret äger rum så skyndsamt som förhållandena medgiva, sedan kontroll verkstälts. Till förtydligande av syftet med de nu ifrågavarande byggnaderna anser riksdagen lämpligt, att dessa icke benämnas »lagerhus» utan »kontrollstationer för smör och ägg».

Beträffande byggnadernas förläggning och utförande har i propositionen angivits, att de av jordbruksutredningen framlagda förslagen böra betraktas såsom allenast preliminära. Prövning och godkännande av de slutliga byggnadsförslagen skulle ankomma på Eders Kungl. Maj:t. Häremot har riksdagen intet att erinra, men önskar framhålla, att det — med hänsyn till den mot jordbruksutredningens förslag i vissa avseenden framkomna kritiken — synes erforderligt, att förnyad ingående utredning kommer till stånd rörande omfattningen av dessa anläggningar, varvid möjligheterna till ett tillfredsställande utnyttjande av utrymmena i byggnaderna böra närmare undersökas. Vidare böra jämväl spörsmålen om byggnadernas förläggning och utförande ytterligare prövas. I detta sammanhang bör enligt riksdagens mening dessutom undersökas, huruvida icke tomtplats i Malmö och Göteborg kunde erhållas kostnadsfritt, evad det gäller tomtupplåtelse eller marköverlåtelse. För den händelse den inom Malmö frihamn ifrågasatta tomten kommer i fråga, torde nödiga åtgärder oundgängligen vidtagas för att säkerställa möjligheten till tullfri återinförsel från frihamnsområdet av smör, som icke blivit exporterat. Med av-

seende å byggnadernas uppförande synes, på grund av de därmed förenade betydande kostnaderna, böra tagas under övervägande, huruvida icke, särskilt i vad angår Göteborg, arbetet lämpligen kunde utföras etappvis.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 266 punkterna 12—14 samt motionerna I: 336 tredje punkten och II: 548 tredje punkten

dels såsom statsbidrag till täckande av kostnaderna för svenska smörprovingarnas verksamhet för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisat ett *extra reservationsanslag* av 81,900 kronor;

dels beslutat, att genom statens försorg kontrollstationer för smör och ägg skola anläggas i Malmö och Göteborg för här ovan angivna syften och i överensstämmelse med plan, som av Eders Kungl. Maj:t godkännes;

dels för ändamålet å riksstaten för budgetåret 1930/1931 bland utgifter för kapitalökning under rubrik »kontrollstationer för smör och ägg» anvisat ett *reservationsanslag* av 4,000,000 kronor att utgå av lånemedel;

dels ock bemyndigat Eders Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser, som må finnas erforderliga för smörexportens koncentring — på sätt framgår av riksdagens yttrande här ovan — samt för exportsmörets intagande i kontrollstationerna i Malmö och Göteborg i och för kontroll, skötsel och förvaring före exportens verkställande.

Med hänvisning till vad som å sid. 36—39 under avdelning B anförts i särskilda utskottets härvid fogade utlåtande får riksdagen slutligen anmäla, att riksdagen i anledning av motionerna I: 328 och II: 531 och 537 för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisat ett *extra reservationsanslag* av 200,000 kronor att ställas till Eders Kungl. Maj:ts förfogande för att, efter närmare utredning om anslagsbehovet i varje särskilt fall, av Eders Kungl. Maj:t disponeras, i huvudsaklig överensstämmelse med de i särskilda utskottets utlåtande angivna riktlinjer, såsom bidrag för vidtagande av åtgärder, ägnade att verksamt förbättra mejerihanteringen i organisatoriskt och merkantilt hänseende, särskilt med hänsyn till ordnandet av exporthandeln med smör.

Stockholm den 11 juni 1930.

Med undersåtlig vördnad.
